

Lâfzatullâh'ın Etimolojik, Semantik ve Fonetik Analizi

Erdoğan DOĞRU*

Öz Bu makalede “Allah” lâfzı etimolojik, semantik ve fonetik bir analize tabi tutulmuştur. Konuyla ilgili geleneksel yorumlara kısaca değinilmiş ve ardından farklı bir bakış açısıyla yeni bir yorum denemesinde bulunulmuştur. Bilindiği üzere Yaratıcının pek çok ismi vardır ve bu isimler arasında “Allah” isminin kendine özgü bir yeri bulunmaktadır. Çünkü Yaratıcının diğer isimleri sıfat fiil türünden isimler iken “Allah” ismi O’na özel ad olmuş, hatta bizzat Yaratıcı, kendisini İhlas Sûresi’nde bu isimle tanıtmıştır. Makalede “Allah” lâfzı, dinî değer yargılarından çok dilsel özellikleriyle ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Allah, lafzatullah, ilah, Allah’ın isimleri, fonetik analiz.

An Etimological, Semantical and Phonetical Analysis on the Word of Allah

Abstract In this study lafzatullah (the Word of Allah) is analyzed in its etimological, semantical and phonetical aspects. The classical interpretations on the subject is summarized and it is tried a new interpretation from some different perspective. As we know the God has many names in Islam and the name of Allah is a unique one. The other names of God are verbal adjective ones, but the Word of Allah is his unique name. Even the God presents himself with this name in surah “İkhlâs”. Throughout the article the Word of Allah was examined by it’s lenguistical characteristics more than it’s religious values.

Keywords: Allah, lafzatullah, God, names of Allah, phonetical analysis.

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü Öğretim Üyesi.
dogruerdinc@hotmail.com

Giriş

Allah isminin anlamı ve kökeni ile ilgili pek çok farklı görüş ileri sürülmüş olmakla birlikte onun, herhangi bir kökten türemediği ve sözlük manası taşımadığı da iddialar arasında yerini almıştır. Bu ismin Yaratıcının özel adı olduğu, sözlükte bir anlamı olsa bile yaratıcıya ad olduktan sonra bu anlamı kaybettiği dile getirilmiştir. Hatta bazı alimlere göre Allah, beşeriyet tarihinde her dönemdeki insanlara bu adı ilham ederek onların bu ismi kullanmalarına imkân vermiştir. Bununla birlikte onun çeşitli köklerden türemiş olabileceğini söyleyenler de vardır. Hatta Allah kelimesinin etimolojisi hakkında otuza yakın görüş ileri sürüldüğü de kaydedilmiştir.¹ Bu ikinci grubun görüşleri şöyle özetlenebilir:

Lisanu'l-Arab'da **أله** maddesinde, **الله** isminin aslının **الاله** olduğu, “ibadet etmek” manasına gelen **الاهة** - **يأله** - **اله** fiilinden türetildiği, çok kullanılan bir kelime olduğundan dolayı ortadaki elifin tahfif için hafzedildiği, sonra da “lâm” harfleri idğam edilerek **الله** şeklini aldığı bilgisi yer almaktadır. Yine aynı madde altında Allah isminin **إلاه** - **يألاه** - **اله** fiilinden türemiş olması da muhtemel görülmüştür. Bu fiilin anlamı ise “şaşırmak, şaşkınlık içine düşmek” demektir. Böylece Allah ismi, kulun idrak etmekte şaşkınlığa düştüğü, celali ve azameti karşısında hayran kaldığı varlık anlamına gelmektedir. Her iki görüşe göre de Allah isminin başındaki “el” (**ال**) belirlilik takısı olarak kabul edilmekte ve baştaki elif de hemze-i vasıl sayılmaktadır.² Örneğin “**قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ**” ayetindeki Allah ismi cümle ortasında bulunduğu için, başındaki hemze, hemze-i vasıl sayılarak okunmamaktadır. Oysa İmam Şafii, Ebu'l- Meâlî, el-Hattâbî, el-Gazzali ve meşhur dilcilerden Halil b. Ahmed'le Sibeveyh, Allah isminin başındaki “el”in marifelik için getirilmiş belirlilik takısı olduğunu kabul etmezler. Onlara göre buradaki “**ال**” kelimenin aslındandır. Bunu şu şekilde delillendirmeye çalışmışlardır: Eğer Allah isminin başındaki “**ال**” belirlilik takısı olsaydı, başına doğrudan nida harfi getirilemezdi. Nitekim Arapçada belirlilik takısı almış bir ismin başına doğrudan doğruya bir nida edatı getirilemez, örneğin **يا الرحيم** ، **يا الرحمن** ، **يا الطالب**، **يا الرحيم** denilmez. Bunun yerine **يا أيها الطالب** ، **يا أيها الرحيم**، **يا أيها الطالب** denir. Halbuki bu ismin başına doğrudan nida edatı getirilip **يا الله** denmektedir. Bu iddiaya göre kelimenin başındaki “el” belirlilik takısı olmadığından başındaki hemze de, hemze-i vasıl değildir, fakat çok sık kullanıldığı için cümle ortasında gelince -nida edatıyla kullanılışı hariç- dile kolaylık olması açısından, hemze-i vasıl muamelesi görmüştür.³

Sibeveyh'in mümkün gördüğü başka bir görüş de Allah kelimesinin “Gizlenmek, duyu idrakinin fevkinde olmak” anlamındaki lâhe-yelihu-leyhun ve lâhun (**لاه** - **يليه** - **لئه** و **لاه**) kökünden türemiş olabileceğidir. Buna göre Allah, “duyu idrakinin ötesinde bulunan” demektir. **لاه** kelimesinin başına harf-i tarif getirilerek lâmlar birleştirilmiş ve Allah kelimesi elde edilmiş olması ihti-

mal dahilindedir. Yine aynı kökten gelen ve “ecvef-i vavî” olan لا fiili de yaratmak anlamına gelmektedir. لا الله الخلق يلوهم أي خلقهم Bu fiil köküne göre de Allah isminin yaratıcılık sıfatı üzerine vurgu yapılmış olduğu düşünülebilir.⁴

Daha çok yabancı yazarların gösterdiği bir temayüle göre ise Allah lafzı, Câhiliye Arapları'nın putlarından olan el-Lât (اللات) veya Ârâmice elâhâ (الاهة) kelimelerinden alınmıştır.⁵

Allah ismiyle Allah'tan başka hiç bir ilah ve hiç bir kimse anılmamıştır. “هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا” (Sen O'nun bir adaşı olduğunu biliyor musun?)⁶ ayetinde görüldüğü gibi, O'nun adaşı yoktur. Bu yüzden Allah isminin tesniyesi (ikili) ve cemisi (çoğulu) olmaz. Herhangi bir dilde ona eş ya da zıt anlamlı bir isim de bulunmamaktadır. Zira O'nun eşi de zıddı da yoktur. Mesela, Türkçedeki “Tanrı”, Farsçadaki “Hüdâ”, Arapçadaki “İlah” ve “Rab”, İngilizcedeki “God” kelimeleri, Allah ismi gibi özel isim değildir. Arapçada “ilah”ın çoğulu “âlihe”, “rabb”ın çoğulu “erbâb” olduğu gibi, Farsçada “hüdâ”nın çoğulu “hüdâyân”, İngilizcede “god”ın çoğulu “gods” ve Türkçede “tanrı”nın çoğulu “tanrılar” şeklinde kullanılmaktadır. Çünkü bu isimler hem gerçek, hem de gerçek olmayan ilahlar için kullanılabilir. Halbuki “Allah” isminin hiçbir şekilde çoğulu yoktur ve kullanılmamıştır. İsmi ait olduğu yaratıcı, bir olduğundan ve zıddı bulunmadığından, ikili ve çoğulu da yoktur. Sadece cinsleri olan varlıkların isimleri çoğul yapılabilir, cinsleri olmayanın ismi de çoğul yapılamaz.

Allah isminin, Cenab-ı Hakk'ın diğer isimlerinde bulunmayan bazı özellikleri vardır. Örneğin الله kelimesindeki “elif”i kaldırsak geriye لله kalır. Bunun manası “Allah'a ait.” demektir. “وَاللَّهُ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ” (Göklerin ve yerin hazineleri ancak Allah'a aittir.)⁷ ayetinde olduğu gibi. Eğer لله lafzından birinci “lâm” harfini kaldırırsak, geriye له lafzı kalır. “O'nun” yani Allah'ın veya “O'na” yani Allah'a manasını taşır. “لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ” (Mülk O'nundur, hamd O'nadır.)⁸ ayetinde görüldüğü gibi. Eğer له lafzından “lâm” harfini kaldıracak olursak geriye هو kalır ki, bu da Cenab-ı Hakk'a delalet eder. “هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ” (O, hayat sahibidir, O'ndan başka ilah yoktur.)⁹ ayetinde görüldüğü gibi. هو zamirindeki “vav” zaittir. Nitekim tesniyesi هما, cemisi هم şeklindedir. Bu da göstermektedir ki bu özellik Cenab-ı Hakk'ın isimleri içinde sadece “Allah” isminde bulunur.¹⁰

Arapça'daki “İlah” isminin, Süryanice olduğu söylenen “Laha” veya Aramice “Alâha” kelimesinden, “Allahumme”nin ise İbranice'deki “tanrılar” anlamına gelen “Elohim” kelimesinden geldiğini iddia edenler olmuştur.¹¹ Bu iddiada olanlar Allah isminin yabancı kökenli bir kelimedenden türetildiği görüşünü savunmaktadırlar. Oysa aynı dil ailesinden gelen bu dillerin, ortak kelimelere

ve köklere sahip olmaları doğaldır. Birçok durumda, hangisinin hangisinden aldığı gösterilemeyeceği gibi, esasen böyle bir kaynak dil aramanın da pek anlamı yoktur. Çünkü kronolojik olarak geriye doğru gidildiğinde aynı dil ailesine mensup diller arasındaki benzer noktaların arttığı ve bir dilin lehçeleri haline dönüştüğü olgusu dilbilim çevrelerinde genel kabul görmüş bir düştüncedir. Zaten diğer Sami dillerden nispeten geç bir dönemde Arapçaya geçtiği bilinen إسحق ، إسماعيل ، إبراهيم gibi isimlerin Arapçada gayr-ı munsarîf kabul edilmesi, artık birbirine giderek yabancılaşan söz konusu dillerden Arapçaya geçen kelimelerin sanki yabancı bir dilden geçmiş gibi kabul edilmesinden olsa gerektir. Hâlbuki “Allah” ismi Arapçada gayr-ı munsarîf sayılan bir kelime değildir. Bu da bize “Allah” isminin çok erken bir dönemde Sami diller arasında ortak kullanıma sahip bir isim olduğuna dair güçlü bir veri sağlamaktadır.

Lafzatullâh’a Farklı Bir Bakış

Yukarıda “Allah” isminin köken ve anlam analizinin genel olarak tümünden gelim yöntemine göre ele alındığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle الله kelimesi bütünden parçaya doğru irdelenmiş, önce الله sözcüğünden başlanmış daha sonra başındaki ilk harf atılarak لله sözcüğüne gelinmiş, ardından baştaki bir harf daha atılarak له bulunmuş ve nihayet bir harf daha atılarak هو/هو zamirine ulaşılmış ve her bir aşamanın anlam özelliğine değinilmiştir. Kuşkusuz her analiz, hem genel mantık hem de dil mantığı içinde kaldığı sürece değerlidir ve korunmalıdır. Fakat eskiden beri süregelen analizler yeni analizlerin önüne engel olarak konulmamalıdır.

Bu prensipten hareketle burada yeni bir analiz denemesi yapılacaktır. Bu analizde eskinin tam tersinden başlanacak, yani tümevarım yöntemi ile en küçük parçadan başlanarak bütüne doğru ilerlenecektir. “Allah” kelimesinin en küçük parçası “hu” (هـ) harfi/sesidir. Arapçada muttasıl zamir olarak isimlendirilen bu harf/ses, munfasıl olarak adlandırılan (هُوَ) zamirinin de aslıdır. Zira yukarıda da açıklandığı üzere aynı munfasıl zamirin ikil (هما) ve çoğul (هُم/هُنَّ) formlarında (و) harfi/sesi düşmekte ve geriye sadece “hu” (هـ) harfi/sesi kalmaktadır. Anlamı (O) demek olan bu zamir, belirtildiği üzere Cenab-ı Hakk’a delalet eder. “هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ” (O, hayat sahibidir, O’ndan başka ilah yoktur.)¹² Bu zamiri kendi içinde ele aldığımızda onun yalın halinde olmadığını, bir sessiz ses ile “h” (هـ) bir de sesli ses “u” (ـُ) den teşekkül ettiğini görürüz. Yani zamirin en yalın hâli sessiz bir harf/ses olan “h” (هـ) den ibarettir ki o da fısıltılı (mehmus) ve takıntısız bir sestir.¹³ Bu sesin özelliği, ciğer boşluğundaki hava akımının hiçbir engelle karşılaşmadan fısıltı şeklinde dışarı çıkarak teşekkül etmesidir ki bu, eski tabirle sesin mahreci diye adlandırılır. Dolayısıyla bu sesin teşekkülü/mahreci, nefes alıp ciğerlerimizi

hava akımı ile doldurduktan sonra hava akımını yavaşça ağzımızdan bıraktığımızda oluşan sestir. Aynı sesin ciğerlerimizi hava akımı ile doldururken de oluşması durumu herkesin kolayca deneyimleyebileceği bir hâldir. Bu durum, bir madalyonun iki yüzü gibi ya da “ana” kelimesinin tersten okunması gibi çift yönlü bir etki alanına sahiptir. Açıkca anlaşılacağı üzere böylesi bir durum nefes alıp verme sürecinde her an olagelmekte ve aslında farkında olmasak da her nefesimizde O’nu anmaktayız. Sanki Allah Tealâ canlılığımızı öyle bir mekanizmaya bağlamış ki her nefes alış ve verişimizde zorunlu olarak O’nu anmaktayız. Her şeyin Allah’ı tesbih etmesi, kendi fitratına yüklenmiş olan görevi (kader) gerçekleştirmesi ile olmakta ise örneğin, kalbin tesbihi kanı pompalamak vb. ise o takdirde zaten insanın bedeni de dahil olmak üzere her şey istese de istemese de Allah’ı anıyor demektir. O hâlde nefes alıp vermemizde de böyle bir durumla karşı karşıya olmamız garipse-necek bir durum olmasa gerektir. Konuyla ilgili olarak, Arapçanın dışındaki pek çok dilde de Allah’ı temsil eden zamirlerin Arapçadaki zamire mahreç açısından benzerliğine dikkat çekmeden geçmeyelim. Örneğin Arapçada Allah’ı temsil eden zamir “Hu” (هـ) iken İngilizcede “He”, Türkçede “O” dur. Söz konusu zamirlerin fonetik özellikleri bakımından birbirine yakınlığı dikkat çekicidir.

Allah isminin en küçük unsuru olan (هـ) sesi bir zamirdir ve Arapçada zamirler belirli isimlerden sayılmaktadır. Dolayısıyla (هـ) yani “O” zamiri zaten belirlidir. Bu zamir Allah’a isim olması bakımından başına (ال) takısı alarak bir kez daha belirlenmiş ve “İlah” (اله) olmuştur. Her ne kadar İlah sözcüğü, Türkçedeki karşılığıyla “Tanrı”, İslam dışındaki dinlerin Tanrıları için kullansa da gerçek Tanrı yani İlah, Allah’tır. Kelime-i Tevhid (لا إله إلا الله) bunu ifade eder. Tümevarım yönteminden hareketle zaten kendisi iki kez belirlilik kazanmış bir isim olan (اله) ismi son aşamada başına bir kez daha (ال) getirilerek üçüncü kez belirlilik kazanarak (الإله) olmuş ve bu şekilde üç kez belirli hâle getirilen tek kelime olarak dildeki yerini almıştır. Lisan’ul-Arab’da ve daha pek çok kaynakta da belirtildiği üzere sık kullanımdan dolayı arada kalan hemze (أ) düşürülerek “Allah” (الله) lâfzı elde edilmiştir.¹⁴ “Allah” (الله) lâfzının Arapçadaki bir özelliği de “Allah’ım” anlamında sonuna zamir almamasıdır. Arapçada “Allah’ım” şeklindeki hitap, bu belirliliğinden dolayı olsa gerek (اللهي) şeklinde değildir. Bunun yerine Arapçada “Allahümme” (اللَّهُمَّ) sözcüğü bulunmaktadır. “Allahümme” (اللَّهُمَّ), "Yâ Allâh!" anlamına gelen bir nida cümlesidir. Cümlelerin sonundaki şeddeli “mim”, “Yâ” nida harfinden bedeldir. “Mim” ile “Yâ” birlikte kullanılmaz.¹⁵ Bu konuda el-Ferrâ, *Meâni'l-Kurân*¹⁶ adlı eserinde ilginç bir açıklama yapar. Ona göre (اللَّهُمَّ) lâfzının aslı يا الله أَمَّا بخير (Allahım bizleri hayırlı olana yönelt) cümlesinden gelmektedir. Bu ifade sık kullanımdan dolayı birbiriyle iç içe girerek kaynaşmış ve tek kelime hâline dönüşmüştür. Yine ona göre اللهم deki الله lâfzının merfu

olma sebebi, ^ام deki hemzenin hafzedildiğinde harekesini kendinden bir önceki harfe bırakmış olmasıdır. Dile getirdiği bir diğer şey ise اللّٰهُمّ nin sonundaki şeddeli mîm'in (م) bazı Arap lehçelerinde tahfif edilerek şeddesiz bir şekilde kullanıldığıdır. Bu bilgi akla, Türkçede Allah'a yakarır dua ederken kullandığımız "Allah'ım!" sözcüğünün iyelik zamiri almış "Allah" lâfzından mı yoksa mîm'i tahfif edilmiş اللّٰهُمّ lâfzından mı geldiği konusunda bir tereddüt getirmektedir. Zira, az önce de belirtildiği üzere "Allah" lâfzı Arapçada iyelik zamiri kabul etmemektedir. Belki de Türkçedeki "Allah'ım" şeklindeki kullanımının sonundaki "m" harfi/sesi iyelik zamiri olmayıp mîm'i tahfif edilmiş اللّٰهُمّ lâfzının Türkçeye aynen geçmiş biçimi olabilir. Ayrıca el-Ferrâ, aynı yerde bazı Arapların "Allah" lâfzındaki hemzeyi okuduklarını (hemze-i katı) dolayısıyla يا الله اغفر لي dediklerini, bazılarının ise okumayarak (hemze-i vasıl) يا الله اغفر لي şeklinde kullandıklarını ama kendisine göre okumayanların daha doğru yolda olduğunu zira, الله lâfzının başındaki (ال) in tıpkı الحارث isminin başındaki (ال) gibi olduğunu, hâlbuki hemzeyi okuyanların söz konusu hemzeyi kelimenin düşürülemez (asli) bir harfi gibi gördüklerini belirtmiştir.

"Allah" isminin bir başka fonetik özelliği ise Ürdün'deki Yermük Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Yüksek lisans eğitimi gören Helen adlı İspanyol bir kız öğrenci tarafından dile getirilmiştir. Söz konusu öğrencinin aklına gelen düşünceler, birçok internet sitesinde Selefî ve Vahhabî anlayışlar tarafından reddedilmiş olsa da ana dili Arapça ve dini de İslam olmayan bir Arap Dili uzmanının dikkatini çekmiş olması bakımından ilginç bulunabilir. Öğrencinin sözleri ve ortaya koyduğu düşünce, dinî açıdan bir değer ifade etmese bile dil açısından "Allah" kelimesinin fonetiği ile ilgili ilginç bir tespit olduğu düşünülebilir. Söz konusu öğrencinin ders esnasında hocasının bir sorusuna verdiği cevabın Arapça metni şu şekildedir:¹⁷

أسبانية تشرح معنى كلمة (الله) بعد أن عجز عنها العرب... هذه الفتاة الأسبانية تدرس الآن ماجستير لغة عربية في جامعة اليرموك الأردنية، وذات يوم وأثناء إحدى المحاضرات في السنة الثانية طرح الدكتور فخري كتابه سؤالاً على طلابه: من منكم يحدثني عن لفظ الجلالة (الله) من الناحية الإعجازية اللغوية ومن الناحية الصوتية؟

لم يرفع أحد يده ما عدا فتاة أسبانية تدعى "هيلين" والتي تجيد التحدث باللغة العربية الفصحى على الرغم من كونها إسبانية نصرانية، فقالت: إن أجمل ما قرأت بالعربية هو اسم (الله)، فألية ذكر اسمه سبحانه وتعالى على اللسان البشري لها نعمة متفردة، فمكونات حروفه دون الأسماء جميعها يأتي ذكرها من خالص الجوف، لا من الشفتين، فلفظ الجلالة لا تنطق به الشفاه لخلوه من النقاط.. اذكروا اسم... (الله) الآن وراقبوا كيف نطقتموها، هل استخراج الحروف من

باطن الجوف أم أنكم لفظتموها ولا حراك في وجوهكم وشفاهكم ومن حكم ذلك أنه إذا أراد ذاكر أن يذكر اسم الله فإن أي حليس لن يشعر بذلك.

Bu metinde hocanın sorduğu “Kim bana Allah lâfzı hakkında îcaz, dil ve fonetik açılardan bir şeyler söyleyebilir?” sorusuna kız öğrencinin verdiği cevap özet olarak şöyledir: Öğrenci, Allah lâfzının kendine özgü bir tınısının olduğundan, harflerinin diğer bütün isimlerden farklılık arz ettiğinden ve harflerin tamamen karın boşluğundan çıktığı için dudakları ve yüz hatlarını hiçbir şekilde hareket ettirmedeğinden bahsederek orada bulunanlardan bu durumu deneyimlemelerini talep etmiştir. Bunun en önemli sonucunu ise Allah ismini zikretmek/anmak isteyen kişinin bu işi yaptığında yanında oturan birinin dahi bunu hissedemeyecek oluşuna bağlamıştır. Burada şunu da belirtelim ki İspanyol öğrencinin dile getirdiği bu fonetik özellik esasen kelime-i tevhid (لا إله إلا الله) için de geçerli görünmektedir. Yani kelime-i tevhidi tekrarlayan bir kişinin yüz hatlarında fazla bir değişiklik olmamakta, ağzı açılıp kapanmaktadır.

Sonuç

Her yorum, yorumu yapan kişinin meseleye nereden baktığıyla yakından alâkalıdır. Nereden bakarsak o taraftan görüneni görür ve yorumlarız. Her meselenin de pek çok ciheti olduğundan, aynı konuda farklı yorumlar olması bu açıdan doğaldır. O halde yapılan her yorum, o yorumu yapanın durduğu noktadan bakılarak değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Diğer yorumlar da kendi bakış açılarına göre haklı ve doğru olabilir. Ancak açıları farklı olan yorumların birbirleriyle karşılaştırılmaları doğru olmaz. Bizim buradaki bakış açımız parçadan bütüne doğru giden bir bakış idi. Meselenin diğer ucundan (bütünden parçaya doğru bakış) bakan kişinin de gördükleri doğru olabilir. Bu ikisi birbirinin zıddı sayılmamalıdır. Ayrıca aynı noktadan baksa bile farklı bir göz farklı şeyler görebilir. Burada önemli olan şey, hangi açıdan bakılırsa bakılsın ve ne görülürse görülsün neticede ortaya çıkan yorumun genel mantığa, dinin ve dilin mantığına aykırı bir konumda bulunmamasıdır.

Kaynakça

- Ergin, Muharrem, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Yayınları, 1999.
 el-Ferrâ, *Meânî'l-Kurân*, c.1 (3. bs.), Beyrut 1983.
 Gencan, Tahir Nejat *Dilbilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1979.
 İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, له ve الله maddeleri.
 el-Kurtûbî, Muhammed b. Ahmet *el-Cami' li 'Abkâmi'l-Kur'an*, c.1, Beyrut, 1985.
 Topaloğlu, Bekir, *İslam Ansiklopedisi*, “Allah Maddesi”.

Yılmaz, Selahattin, *Arapça'da Allah (الله) İsmiinin Etimolojisi ve O'nunla Yapılan Deyimlerin Filolojik Yapısı*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi VII : 2 (2003)

ez-Zebidi, *Tacü'l-'Arûs*, Beyrut, 1994, c.19, الله maddesi.

<http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=62358>

<http://www.hristiyan.net/tanribilgisi/TB-3.htm>

Notlar

- ¹ Bekir Topaloğlu, *İslam Ansiklopedisi*, "Allah" Maddesi.
- ² İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, الله ve لوه maddeleri.
- ³ Muhammet, b. Ahmet el- Kurtûbî, *el- Cami' li 'Abkâmi'l- Kur'an*, Beyrut, 1985, c.1, s. 103; ez-Zebidi, *Tacü'l-'Arûs*, Beyrut, 1994, c.19, الله maddesi.
- ⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, لوه maddesi
- ⁵ Bekir Topaloğlu, *İslam Ansiklopedisi*, "Allah" Maddesi
- ⁶ Meryem, 19/65
- ⁷ Münafikûn, 63/7
- ⁸ Teğabûn, 64/7
- ⁹ Mü'min, 40/65
- ¹⁰ Selahattin Yılmaz, *Arapça'da Allah (الله) İsmiinin Etimolojisi ve O'nunla Yapılan Deyimlerin Filolojik Yapısı*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi VII:2 (2003), s. 201-207.
- ¹¹ <http://www.hristiyan.net/tanribilgisi/TB-3.htm>
- ¹² Mü'min, 40/65
- ¹³ Muharrem Ergin, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Yayınları, 1999, s: 71-122; Tahir Nejat Gencan, *Dilbilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1979, s,32-55.
- ¹⁴ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, الله maddesi.
- ¹⁵ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, لوه maddesi.
- ¹⁶ el-Ferrâ, *Meâni'l-Kurân*, 1.cüz, 3. bs., Beyrut 1983, s. 203-204 .
- ¹⁷ <http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=62358>